

svetnik Berneker; napravil je na višjo oblast o stanju idrijskega rudnika obširno poročilo. Ondi omenja tudi gledišča in pravi, da je bilo postavljeno na zasebne stroške; obenem priporoča, naj višji rudniški urad v Idriji čuva nad glediščem, ker so njega ustanovitelji pomrli in ga je smatrati za občo last. Odslej je res erar pazil na gledišče in ga smatral za svojo last.

Čudno se morda komu zdi, da so si rudarji in delavci sami postavili gledišče! Vendar si to lahko razlagamo z ozirom na duh tedanjega časa in z ozirom na krajevne razmere. Vse tedanje duševno gibanje se je vršilo pod vplivom prosvetljenega absolutizma. Ker so med drugim spoznali glediške predstave za pripravno sredstvo, ki naj širi omiko, so začeli pridno graditi gledišča. Tak zavod je morala dobiti tudi Idrija, to od vsega sveta zapuščeno mesto, v katerem dotlej niti uradnik niti rudar nista imela prave duševne zabave.

Rudniško gledišče je bilo postavljeno z velikim navdušenjem. Polagoma je ginilo zanimanje zanje. Nekateri so celo zlorabili gledišče. Posestniki lož so bili vsakokratni rudniški uradniki; bilo je celo več uradnikov, ki so mislili, da so pravi lastniki lož, in so jih svojevoljno menjavali, oddajali in prodajali, ne da bi se brigali za erar, ki je imel edini pravico do gledišča. Na prošnjo uradnikov, podano l. 1842. tedanjemu rudniškemu načelniku, naj se popravi tedaj jako razpadlo glediško poslopje, je on odgovoril, da bo izposloval dovoljenje za popravo le pod tem pogojem, ako se odpravi dosedanja zloraba lož. Nato so se uradniki zavezali, da hočejo lože rabiti le za čas bivanja v Idriji, ob odhodu ali smrti pa jih brezpogojno prepustiti erarju, da ta po svoje razpolaga ž njimi. Tako so se zopet uredile razmere v gledišču, na kar je erar dovolil, da se popravi. Zadnje večje popravilo so izvršili l. 1872. Stroške za zidanje je plačal erar, lože in notranjščino so pa dali prenoviti tedanji posestniki lož. Za olepšanje notranjščine se je mnogo trudil tedanji idrijski kipar in slikar Juri Tavčar. Gledišče je dobilo l. 1872. to obliko, ki jo ima še danes. Pritličje ima 17, prvo nadstropje pa 19 lož. V pritličju je zadaj stojišče, spredaj pa sedeži in prostor za godbo. Vsa stavba je 27 m dolga in 12,5 m široka. Prvotna oblika gledišču nam je neznana. (Konec prih.)

Makso Pirnat.

Med revijami

Ivan Cankar v Nemcih. „Oesterreichische Rundschau“ je prinesla v svoji 27. letošnji številki pod naslovom „Der Dummkopf Martinec“ prevod črtice, katere original je last „Ljubljanskega Zvona“. Izvirnik priobčimo najbrž v avgustovi številki našega lista.

„Slovanský Přehled“ je prinesel v 8. številki letošnjega letnika simpatično pisan članek o Ivanu Trinku, znanem pesniku in buditelju beneških Slovencev, ki ga je spisal urednik omenjenega lista, gosp. Adolf Černý. V isti številki tega lista nahajamo kratek pregled slovenske literature v letu 1904. iz peresa gosp. dr. Fr. Vidica.

„Brankovo Kolo“, dobro urejevani srbski list, kateri je prosvečen zabavi, pouku in književnosti, se ozre včas tudi k nam Slovincem. Tako beleži s priznanjem v 12. številki letošnjega letnika na strani 384. n. pr. tudi vest o ustanovitvi „Društva slovenskih književnikov in časnikarjev“. — Kako obširen je program listu, kaže dejstvo, da se nahaja v 7. in 8. številki prevod 6. speva Ilijade, pa ne v